

***

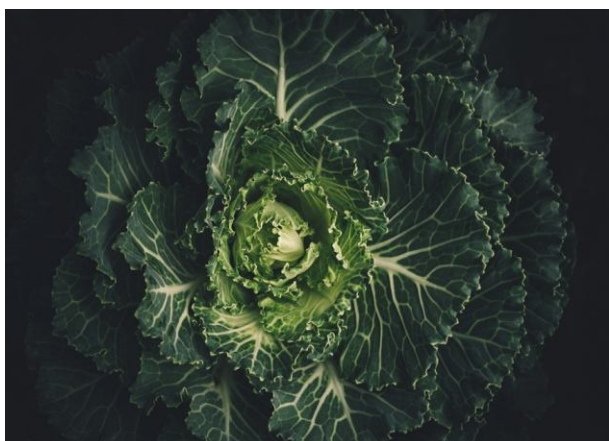
Nature (2017) 542: 392

2017. február 23.

http://www.nature.com/polopoly_fs/1.21515!/menu/main/topColumns/topLeftColumn/pdf/542392a.pdf

Jogi bizonytalanság

Európa szándékosan lassítja a génszerkesztő módszerek jogi státusának tisztázását;
a tudósoknak siettetni kellene a döntést.

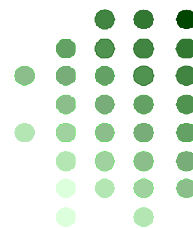

*Németország más európai országokkal együtt birkózik azszal,
hogyan szabályozza a génszerkesztett növényeket*

Németországban gond van annak az eldöntésével, hogy a génszerkesztett növényekre ugyanolyan szabályozásnak kell-e vonatkoznia, mint a genetikailag módosított (GM) növényekre. Önt ez zavarba ejti? Nincs egyedül: a probléma megosztotta a német kormányt, és egész Európában jogi bizonytalanságba taszította a tudósokat.

A növénytudósok szerint az új génszerkesztő módszerek, közöttük a **CRISPR-Cas9 nem tesz mást, mint olyan apró, pontosan célzott módosításokat hajt végre egy-egy génben, amelyek nem különbözethetők meg a természetes mutációktól.** Az ellenzők szerint viszont a génekbe való mindenfajta beavatkozás veszélyes lehet.

A németek nagyra értékelik a nyilvánosság előtt folytatott párbeszédet, ezért a Leopoldina Német Tudományos Akadémia február 14-én otthont adott egy ilyen

vitának. A szövetségi környezetvédelmi minisztérium és a minisztériumi természetvédelmi iroda tisztviselői szenedélyesen kiálltak az egyre szigorúbb szabályozás mellett, míg a mezőgazdasági minisztérium és a fogyasztóvédelmi és élelmiszer-biztonsági iroda egyet nem értését fejezte ki.

A vitát soha meg sem rendezték volna, ha maga az Európai Unió képes lett volna döntést hozni ebben az ügyben. **Am az Unió szokás szerint megbénul, ha a genetikai módosítás kerül terítékre.** Két évvel ezelőtt az Európai Bizottság arra kérte a tagállamokat, hogy mielőtt szabad jelzést adnának a génszerkesztésnek, várjanak, amíg a Bizottság számba veszi a lehetőségeket. Múlt októberben Franciaország benyújtotta az ügyet az Európai Bírósághoz – ez most, ha lassan is, de cselekvésre kényszeríti a Bizottságot. Francia civilszervezetek és szakszervezetek felszólították a francia államot, hogy minden, mutagenezissel járó módszerrel létrehozott organizmust (beleértve a klasszikus módszerekkel létrehozottakat is) helyezzen szabályozás alá. Arra hivatkoztak, hogy a könnyen alkalmazható, modern génszerkesztő módszerek segítségével a tudósok nagyszámú új növényfajtát fognak kifejleszteni, amelyek környezeti hatása bizonytalan. A Leopoldina Akadémia vitáján a német természetvédelmi iroda ezt a véleményt támogatta.

Az Európai Bíróság úgy nyilatkozott a Nature-nek, hogy az ügy rendkívüli politikai érzékenysége miatt 2018 előtt nem várható döntés. Tekintve, hogy mennyi minden forog kockán, ez nagyon hosszú várakozási idő. A GM-stílusú szabályozás bonyolult és rendkívül költséges. Bár a CRISPR technológia nagyon új, a segítségével már sok génszerkesztett növényt létrehozta, amelyek már készen állnak a szabadföldi kipróbálásra. Ezeket a vizsgálatokat nem szabad késleltetni. Vannak közöttük olyanok, amelyek növénybiológiai alapkérdésekre keresik a választ, például arra, hogyan képesek a növények olyan gyorsan alkalmazkodni a környezetükhöz. Más vizsgálatok annak eldöntésére szolgálnak, hogy vannak-e az adott génszerkesztett növényeknek olyan új tulajdonságaik, amelyek jobb haszonnövényé teszik őket. Az európai tudósok versenyben állnak más országokkal, például **az Egyesült Államokkal, ahol a génszerkesztett termékeket – legalábbis egyelőre – nem tekintik GM terméknek.** Az európai ombudsman pedig úgy nyilatkozott e hónap elején, hogy a jogi bizonytalanság nem jelenti azt, hogy jegelni kellene a génszerkesztést.

Vannak olyan EU tagországok, amelyek saját útjukon járnak. **2015-ben Svédország úgy határozott, hogy a szabályozás elhagyása mellett szóló technikai és jogi érvek kristálytiszták, és szóltak a növénytudósainak, hogy szabad az út.** Egyúttal megígérték, hogy ha az EU a szabályozás mellett dönt, megváltoztatják az álláspontjukat. Az Umeai Egyetem munkatársa, *Stefan Jansson* olyan gyorsan haladt a munkájával, hogy már múlt nyáron sajtóebédet tartott, ahol taglatellét szolgált fel „CRISPR sült zöldségekkel” saját kertjének terméséből, amelyek között egy génszerkesztett káposzta is szerepelt. A jelenvoltak elmondása szerint nagyon jóízű volt. Finnország tavaly szintén ezt az utat választotta, bár szabadföldi kísérletek ott még nem indultak.

Hollandiából kardcsörgés hallatszik: a parlament alsóháza múlt héten felhívást intézett a kormányhoz, hogy vegye fontolóra a génszerkesztés legtöbb formájának kizárását a GM szabályozás hatásköréből. Az Egyesült Királyság még nem nyilatkozott, de a Brexit végbemenetele után már egyébként sem lesz számára kötelező az EU szabályainak követése.

Németország ezenközben várni kényszerül az Európai Bíróság döntésére. 2015-ben a fogyasztóvédelmi hivatal úgy tájékoztatta a san diegói székhelyű **Cibus biotechnológiai vállalatot, hogy az egyik korai génszerkesztő módszer segítségével kifejlesztett terméke, egy herbicidrezisztens olajrepcse Németországban nem esik a szabályozás hatáskörébe.** Az ellenzők azonnal pert indítottak, de a helyi bíróság most az Európai Bíróság útmutatására vár. Márpedig kevésbé valószínű, hogy a német kormány választási évben vállalja egy ilyen érzékeny döntés kockázatát.

Sajnálatos módon már többször előfordult, hogy az Európai Bíróság bonyolult biológiai kérdésekben erősen konzervatív vagy tudományos szempontból zavaros ítéleteket hozott. 2011-ben törvényen kívül helyezett minden olyan szabadalmat, amely akár csak közvetetten is humán embrionális őssejt-vonalakra támaszkodott, hozzátéve, hogy az ilyen alap kutatás erkölcsstelen. Még ugyanabban az évben pedig majdnem fenekestől felforgatta az európai mézpiacot egy állítólagos, GM kukoricából származó pollenszennyezésről szóló, zavaros döntésével.

A növénytudósoknak a várakozás idejét azzal kellene tölteniük, hogy nyilvános párbeszédet folytassanak, olyat, mint amilyen Németországban folyik a génszerkesztés biztonságosságáról és értékeiről. Ezúttal az ésszerűségnek és a tudománynak kell győznie.